

Téma 14.:

- Náboženská poezie a mysticismus v 16. století
 - Střet dvou křesťanství

reformovat Církev

- Již od počátků
 - Různé školy, jinými označované jako sekty, různé církve v rámci Katolické církve
 - Např. sv. František aj.
 - potom Wyclif, Hus jako teologové, Erasmus
 - a v 16. stol. zlom > Luther

nové, lepší křesťanství

- Tedy vlastně staré...
 - Luther argumentuje, že “nevěří koncilu ani papeži, ale Písmu”
- 1517 teze proti odpustkům, později to přeroste v rozdělení křesťanské šlechty na katolickou a novou, protestantskou
- 1524-25 “selská válka” > Luther proti! A pak rozdělení Evropy

reakce Církve

- Tridentský koncil
 - Schůze 1545-49, 1551-52 a 1562-63
- Má reagovat na protestantskou reformu
 - Z politických důvodů přerušován (Karel V. bojuje s Francií, snahy o separátní francouzský koncil – Poissy)
 - Ukončením koncilu začínají francouzské náboženské války

zmatek Francie

- Umírají králové (stářím, nehodami)
- Mocní aristokrati rozštěpení na katolíky a protestanty
 - Mnozí z nich mají velké ambice (Guisové, Bourboni)
- Téměř 50 let neustále obnovovaných bojů a především masakrů z obou náboženských stran (1572 Bartolomějská noc, ale i další)

krize víry

- Definitivní odhalení rozporu mezi okázalou vnějškovostí víry a jejím niterným prožíváním (konverze Condé, Jindřich IV., Sponde)
 - Což předznamenával již Erasmus
- Jednou z odpovědí (samozřejmě stimulovanou i manýristicko-barokní epochou s jejími kontrasty, disharmonií) je > meditativní, náboženská poezie

2 příklady

- Jean de Sponde
- San Juan de la Cruz

Jean de Sponde (1557-1595)

- Z pyrenejského baskicko-beárnského prostředí
- Spjatý s navarským dvorem a s protestantismem
- Získává hluboké humanitní vzdělání (překládá Homéra z řečtiny do latiny) a žije z úřednické kariéry spjat s Jindřichem IV. Navarským

Jean de Sponde (1557-1595)

- Vedle erudovaných témat v mládí skládá i ještě nedávno módní petrarkistické milostné verše
 - *Amours* (vydané až posmrtně)
- Jeho význam spočívá především v nábožensky meditativním textech
 - *Méditations sur les Psaumes* (1588)
 - Prozaický duchovní traktát

Jean de Sponde (1557-1595)

- A v jakémsi doplňku prozaických *Méditations*
 - *Essay de quelques poemes chrestiens* (také 1588, obě věnované Jindřichovi IV.)
 - Nábožensky meditativní poezie s tématy smrti a smyslu víry [text](#)
 - Již barokní zpracování témat nestálosti, pomíjivosti, zdání a smrti (opak Tassovy ozdobné rytířsko-kavalírské manýry)

Jean de Sponde (1557-1595)

- V závěru života podobně jako jeho ochránce Jindřich IV. konvertoval ke katolicismu
 - Což mu získalo nenávist některých protestantů (např. básníka Agrippy d'Aubigné)
 - Sepisuje svou *Déclaration des principaux motifs qui ont induit le sieur de Sponde a s'unir a l'église catholique, apostolique et romaine* (1593)

San Juan de la Cruz (1542-1591)

- Erudovaný humanista, později mnich
- Skutečný náboženský mystik (na rozdíl od Jeana de Sponde)
- Ze staré Kastílie, poblíž Ávily
- V 21 letech (1563) vstupuje do Karmelitského řádu, studuje v Salamance (nejdřív artes, posléze jeden rok teologii)

San Juan de la Cruz (1542-1591)

- Není však v řádu spokojen a náhodou se setkává s reformátorkou karmelitánského ženského řádu Terezou z Ávily
 - Ta jej přesvědčí, aby jí pomáhal, a zanedlouho (1568) Juan již zakládá první klášter bosých Karmelitánů (tehdy přijme jméno Jan od Kříže)

San Juan de la Cruz (1542-1591)

- Avšak původní Karmelitáni nevraží a Jan musí obhajovat duchovní podstatu reformy a je několikrát uvězněn
- 1577 je na osm měsíců uvězněn v klášterním vězení a tento interiorizující zážitek stimuluje jeho duchovní prozření, skládá část svého *Cántico espiritual*

San Juan de la Cruz (1542-1591)

- Později vykonává řádové funkce, je rektorem koleje, vikářem, zpovědníkem
- 1590 ale opět v nemilosti, zproštěn všech funkcí umírá
- 1675 blahoslavený, 1726 kanonizovaný (proto San Juan), 1926 prohlášen za Doktora Církve Svaté

San Juan de la Cruz (1542-1591)

- Podle Dámasa Alonso jeho skladby spojují biblickou tradici Písně písní, dvorské italianizující poezie a lidové poezie
- **texty**

San Juan de la Cruz (1542-1591)

- Často prostinké verše, s průzračným významem
 - Který je možno interpretovat nábožensky a literárně
 - Esposo x esposa = Kristus x duše (*Cántico*)
 - Jindy jsou prostým jazykem vyjadřovány složitější abstraktní koncepty, slovní spojení otevřená pro násobnou interpretaci (*Entréme...*)

San Juan de la Cruz (1542-1591)

- A tento efekt bývá doplněn výjimečnou zvukomalbou a rétorickou zdobností (*muero porque no muero...*)

Kde studovat?

- ALBORG, J. L. (1986, 1966), *Historia de la literatura española*, sv. II, Gredos, Madrid.
- SPONDE, Jean de (1978), *Oeuvres littéraires*, ed., intro et notes par Alan Boase, Geneve, Droz.
- SPONDE, Jean de (2005), *O smrti*, přel. Jiří Pelán, Zblon, Opus.

*Ústav romanistiky
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích*

kurz: Přehled vývoje románských literatur

rok: 2011/2012

přednáší: Josef Prokop

<http://uro.ff.jcu.cz>